

HE 38/2017 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta. Lailla muutettaisiin nykyistä valtion virkamiesten ja työntekijöiden ulkomaan matkavakuutuskäytäntöä siten, että luovutaan yksityisten vakuutusyhtiöiden vakuutusten käyttämisestä ja siirretään vahingonkorvausvastuu valtion kannettavaksi. Matkavahingonkorvauksen hoitaminen valtion omana toimintana johtaisi arviolta 500 000—600 000 euron vuosittaisiin säästöihin. Vakuutusturvan sisältöön ei tehdä merkittäviä muutoksia nykyjärjestelmään verrattuna. Uusi laki yhtenäistää ministeriöiden, virastojen ja laitosten käytäntöjä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2018 alusta.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
2.2 Nykytilan arviointi.....	5
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	5
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	6
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	6
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	7
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	7
5 ASIAN VALMISTELU.....	8
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	8
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	8
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	10
2 VOIMAANTULO.....	17
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN.....	17
LAKIEHDOTUS.....	18
Laki valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta.....	18

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Valtion henkilöstön matkavakuutusturva on tällä hetkellä hoidettu keskitetysti kilpailutetun puitejärjestelyn kautta toimittajaksi valitulta vakuutusyhtiöltä. Ulkomaanmatkojen matkavakuutukset ovat poikkeus talousarviolainsäädännön periaatteesta, jonka mukaan valtio ei vakuuta toimintaansa eikä henkilöstöään, vaan korvauksiin varaudutaan arviomäärärahalla tai tarvittaessa lisätalousarviomenettelyllä. Syynä tähän on valtion hyvän riskinkantokyvyn lisäksi se, että vakuutusten kustannukset valtiolle ovat pääsääntöisesti suuremmat kuin vakuutuksista mahdollisesti saatavat korvaukset.

Valtion matkavahingonkorvaustoiminnan siirtämisellä valtion omana toimintana hoidettavaksi tavoitellaan palvelussuhteessa valtioon olevan henkilön sekä hänen mukana seuraavan perheenjäsenensä tapaturmaturvaa sekä sairaan- ja terveydenhuollon järjestämistä mahdollisimman kustannustehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ulkomaan virkamatkan aikana. Matkavahinkojen korvaaminen olisi liitettävissä osaksi Valtiokonttorin nykyistä korvaustoimintaa, mistä seuraisi noin 500 000—600 000 euron säästö matkavakuutusten hankkimiskustannuksiin verrattuna. Muutos merkitsisi yhdenmukaista vakuutusturvaa kaikille valtioon palvelussuhteessa oleville sekä vakuutusturvan tason että terveydenhuoltoa koskevien säännösten osalta.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Valtioon palvelussuhteessa olevan henkilön turva tapaturmien ja muiden vahinkojen varalta ulkomaan virkamatkan aikana perustuu työnantajan tai henkilön itsensä ottamiin vakuutuksiin sekä lakisääteiseen turvaan muun muassa työtapaturmien varalta.

Vakuutuksiin perustuva turva

Valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 22 a §:n nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen valtionhallinnon yhteishankinnoista (765/2006) 1 §:n mukaan valtion virkamiesten ja työntekijöiden virkamatkavakuutus kuuluu valtionhallinnossa yhteishankintana hankittavien palveluiden joukkoon. Virastojen ja laitosten tulee hankkia ulkomaan matkavakuutukset valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n keskitetysti kilpailuttaman puitejärjestelyn kautta toimittajaksi valitulta vakuutusyhtiöltä.

Hanselin ja toimittajan välisellä puitesopimuksella toimittaja on sitoutunut tarjoamaan puitejärjestelyyn liittyville virastoille vähintään erikseen määriteltujen vähimmäisvaatimusten mukaisen turvan. Järjestelyyn liittyneillä valtion budjettitalouden virastoilla on mahdollisuus hankkia matkavakuutus enintään kolme kuukautta kestäville ulkomaan työ- ja virkamatkoille sekä yli kolme kuukautta kestäville komennusmatkoille.

Matkavakuutus koostuu matkustajavakuutuksesta ja matkatavaravakuutuksesta, joka sisältää aina myös matkavastuuvakuutuksen ja kattavimmillaan myös oikeusturvavakuutuksen. Matkustajavakuutus ja matkatavaravakuutus voidaan puitesopimuksen mukaisessa järjestelyssä ottaa käyttöön myös erikseen ja molempia on tarjolla kolmen tasoisella turvalla. Lisäksi virastot voivat asiakaskohtaisesti neuvotella palvelun toimittajan kanssa vakuutusturvan lisäyksistä tai muutoksista, muun muassa korkeammasta kuolemanvaraturvasta ja pysyvän haitan korvauksen korvausmäärästä kuitenkin siten, että lisävakuutusturva ei saa merkitä olennaista muutosta

puitesopimukseen nähden. Myös virkamiehen tai työntekijän mukana matkustavat perheenjäsenet voivat olla vakuutettuina komennusmatkan ajan. Vakuutus korvaa osittain myös valtiolle aiheutuneita vahinkoja.

Vakuutusturvan kattavuus vaihtelee sekä eri virastojen että eri matkustajaryhmien välillä. Enintään kolmen kuukauden matkoilla lähes puolet vakuutusmaksusta kohdistuu suppeimman tason matkustajavakuutukseen. Komennusmatkoilla laajin turva puolestaan kattaa 70 % vakuutusmaksusta suppeimman turvan osuuden jäädessä alle 5 %:iin. Matkatavaroiden osalta suppein turva on suosituin lyhyillä virkamatkoilla ja laajempi turva puolestaan komennusmatkoilla. Sotariskimaihin matkustettaessa laajin turva koskee lähes kaikkia komennusmatkalaisia, mutta lyhyillä matkoilla suosituin myös sotariskimaihin matkustettaessa on suppeimman tason vakuutus. Joillekin virkamiehistä tai työntekijöistä on sotariskimaihin matkustettaessa lisäksi otettu asiakaskohtainen lisävakuutusturva.

Lainsäädäntöön perustuva turva

Valtioon palvelussuhteessa oleva kuuluu lakisääteisen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen piiriin kaikilla virkamatkoilla. Työtapaturmana korvataan tapaturma, joka on sattunut työntekijälle työssä, työntekopaikan alueella tai työtehtävissä työntekopaikan alueen ulkopuolella. Työtapaturmana korvataan myös tapaturma, joka aiheutuu työntekijälle tämän ollessa majoittuneena työnsä vuoksi poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavissa olosuhteissa, jos tapaturma on johtunut näihin olosuhteisiin liittyvästä syystä. Korvaukset perustuvat työtapaturma- ja ammattitautilakiin (459/2015). Lisäksi joissakin erityislaeissa on säädöksiä kyseisessä toiminnassa aiheutuneiden tapaturmien korvaamisesta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturmista on säädetty.

Sotilaalliseen kriisinhallintaan, siviilikriisinhallintaan sekä Euroopan unionin rajaturvallisuusviraston toimintaan osallistuvien henkilöiden tapaturmaturvasta säädetään (HE 225/2016) laissa tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä (1522/2016). Kriisinhallintatehtäviin osallistuvien etuudet määräytyvät pääsääntöisesti työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti, mutta joiltain osin turva on kattavampi kuin työntekijöitä koskeva työtapaturma- ja ammattitautiturva. Laissa huomioidaan kotimaan rauhan olosuhteista poikkeavat kriisinhallintatehtävien erityisolosuhteet, joihin sisältyy paljon vammautumisen ja sairastumisen riskiä lisääviä tekijöitä. Turvaan myös sisältyy erityinen lisäturva kuolemantapauksen sekä pysyvän invaliditeetin varalta ja lisäksi kriisinhallintatehtävästä palaavalla on oikeus erityiseen psyykkiseen tukeen. Valtion työssä aiheutuneen työtapaturman tai ammattitautin johdosta suoritettavien korvausten samoin kuin tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain mukaisten korvausten toimeenpanosta huolehtii Valtiokonttori.

Valtion virkamiehet ja työntekijät kuuluvat virka- ja työehtosopimukseen perustuvan työntekijän ryhmähenkivakuutusta vastaavan edun piiriin. Etua voidaan maksaa valtion palveluksessa olevan omaisille riippumatta kuolemaan johtaneista olosuhteista. Jos virkamies joutuu ulkomailla työskentelyn aikana rikoksen uhriksi, hänellä on mahdollisuus saada aiheutuneesta henkilövahingosta ja kärsimyksestä korvausta rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla. Valtion virantoimituksessa tai työtehtävissä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain (794/1980) nojalla korvattavia ovat vahingot, joissa hakijan omaisuutta on vahingoitettu virka- tai työtehtävän vuoksi tai omaisuus on vahingoittunut virkatoimesta tai työtehtävästä johtuvien erityisten olosuhteiden vuoksi. Mikäli valtioon palvelussuhteessa oleva aiheuttaa virka- tai työtehtävää hoitaessaan vahinkoa, vastaa valtio vahingosta siten kuin vahingonkorvauslaissa (412/1974) ja valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetussa laissa (978/2014) säädetään. Myös näiden turvien toimeenpano on Valtiokonttorin tehtävänä.

Laissa ulkomaanedustuksen korvauksista (596/2006) säädetään korvauksista, joita maksetaan ulkomaanedustukseen määrätyn ulkoasiainhallinnon virkamiehen ulkomailla suorittamasta työstä ja paikallisista olosuhteista johtuvien erityisten menojen kattamiseksi. Vuoden 2015 alussa voimaan tulleella muutoksella (382/2014) lakiin lisättiin terveydenhuoltoa koskeva säännös ja samalla kumottiin aiemmin voimassa ollut laki valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla (176/1987). Ulkomaanedustuksen korvauksista annetun lain nojalla maksetaan korvauksia ulkoasiainhallinnon virkasuhteen perusteella ja muut valtion virastot voivat ottaa järjestelmän käyttöönsä viittaussäännöksillä. Lain mukaan virkamiehellä on oikeus saada korvaus oman, mukanaan seuraavien perheenjäsentensä ja kotiapulaisensa terveydenhuollosta asemamaassa aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista. Tarkemmat säännökset laissa säädetyistä korvauksista, korvausmääristä sekä menettelystä on annettu ulkoasiainministeriön asetuksella ulkomaanedustuksen korvauksista (1048/2010).

2.2 Nykytilan arviointi

Nykyinen vakuutusjärjestely, jossa ulkomaan matkojen vakuutukset hankitaan valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n kilpailuttamalta toimittajalta, perustuu valtiovarainministeriön päätökseen (594/2008), jonka nojalla määrättiin, että virastojen ja laitosten tulee hankkia ulkomaan matkavakuutukset yhteishankintayksikön kilpailuttamalta puitesopimustoimittajalta. Päätöksellä pyrittiin toisaalta säästöihin vakuutusmaksuissa ja toisaalta käytäntöjen ja vakuutusturvan yhtenäistämiseen eri virastojen kesken. Tavoitteesta huolimatta virastojen valitsemat matkavakuutusturvat poikkeavat toisistaan huomattavasti.

Virastot ovat olleet pääosin tyytyväisiä Hansel Oy:n kilpailuttaman puitesopimuksen perusteella solmimiinsa vakuutus sopimukseen. On kuitenkin arvioitavissa, että vakuutusturvan hoitaminen valtion omana toimintana verrattuna vakuutusyhtiöltä hankittaviin vakuutuksiin joutaisi noin 600 000 euron vuotuisiin säästöihin. Tämä mahdollistaisi myös vakuutusten sisällön standardisoinnin, mistä seuraisi yhdenmukainen ulkomaan matkavakuutusturva kaikille valtioon palvelussuhteessa oleville.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on tuottaa pysyviä säästöjä valtionhallinnossa. Tavoitteena on lisäksi yhtenäistää valtioon palvelussuhteessa olevien vakuutusturvaa sekä yhteen sovittaa matkavakuutusturva muun palvelussuhteeseen liittyvän vakuutusturvan kanssa. Esityksellä ratkaistaan myös ne ongelmat, joita on esiintynyt Suomeen kutsuttujen asiantuntijoiden vakuutusturvan järjestämisessä.

Valtion matkavahinkoturvan hoitaminen valtion omana toimintana edellyttää sellaisen lain säätämistä, jossa määritellään korvattavuuden edellytykset ja matkustajalle myönnettävät etuudet.

Ehdotuksen mukaan valtion ulkomaanmatkavahinkoja koskevat korvausvaatimukset hoidettaisiin jatkossa Valtiokonttorissa. Matkavahingonkorvaustoiminnan keskittäminen mahdollistaisi Valtiokonttorissa olevan vahingonkorvausoikeudellisen osaamisen nykyistä tehokkaamman ja kattavamman hyödyntämisen. Ympäri vuorokautinen suomeksi ja ruotsiksi palveleva tuki- ja neuvontapalvelu voitaisiin hankkia ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Matkustajilla olisi myös jatkossa käytössään vakuutuskortti tai vastaava selvitys, joka mahdollistaisi kulujen laskuttamisen suoraan Valtiokonttorilta.

Lakia sovellettaisiin valtioon palvelussuhteessa olevaan henkilöön. Turva koskisi sekä Suomesta ulkomaille tehtäviä virkamatkoja että matkoja, jotka virkamatkalla oleva tekisi varsinai-

sen kohdemaan ulkopuolelle. Virkamiehen tai työntekijän kanssa kohdemaassa asuva perheenjäsen olisi turvan piirissä silloin, kun ulkomaan virkamatkan on tarkoitus kestää vähintään kuuden kuukauden ajan. Lisäksi turvan piiriin kuuluisi rajoitetusti henkilö, jonka valtion viranomaisen on kutsunut hoitamaan Suomessa tai ulkomailla suoritettavaa tehtävää. Lähtökohdiana olisi edelleen, että kutsutut henkilöt jatkossakin huolehtisivat itse omasta vakuutusturvastaan. Ehdotetun lain mukainen turva olisi tarpeen silloin, kun viisumisäynnösten edellyttämiä matkavakuutuksia ei olisi saatavissa.

Ehdotettu turva olisi voimassa ilman alueellista rajoitusta koko virkamatkan ajan myös virkamatkaan ajoittuvilla lomilla ja sen aikana tehdyillä vapaa-ajan matkoilla. Toisin kuin nykyään, turvan piiriin eivät kuuluisi ne henkilövahingot, joista vahingoittuneella on oikeus saada korvausta lakisääteisen tapaturmavakuutuksen perusteella. Ulkomaanedustuksen korvauksista säädettyyn lakiin nähden turva olisi toissijainen.

Ehdotuksen lähtökohdiana on nykyisin voimassa olevan vakuutuksen tarjoaman laajimman turvan tason säilyttäminen matkasairauden ja -tapaturman aiheuttaman henkilövahingon osalta. Yli kolmen kuukauden virkamatkoilla turva kattaisi korvauksen myös terveydenhuoltokuluista. Lisäksi korvattaisiin matkatavaralle aiheutunut vahinko. Tietyin edellytyksin korvausta voitaisiin maksaa yksityishenkilönä toiselle aiheutetusta henkilö- tai esinevahingosta sekä eräistä oikeudenkäyntikuluista. Turva ei sen sijaan kattaisi valtiolle aiheutuvaa vahinkoa matkan peruuntumisesta tai keskeytymisestä taikka valtion omaisuuden vahingoittumisesta. Myöskään turvallisuustilanteen muutoksesta aiheutuneet ylimääräiset matkustuskustannukset eivät kuuluisi ehdotetun turvan piiriin, vaan jäisivät työnantajan kustannettavaksi.

Valtiokonttorin antamasta ratkaisusta voisi hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen, jolla on kokemusta senkaltaisten materiaalien säännösten soveltamisesta, joista ehdotettu matkavahingoturva merkittävältä osin koostuisi. Lisäksi vakuutusoikeudella on käytettävissään lääketieteellistä asiantuntemusta, mistä olisi etua muun muassa sairaanhoitokulujen tarpeellisuutta tai pysyvän haitan suuruutta arvioitaessa. Keskittämällä valitusasiat yhteen tuomioistuimeen varmistettaisiin myös matkavahingoturvaa koskevan oikeuskäytännön yhtenäisyys. Vakuutusoikeuden antamasta päätöksestä ei olisi valitusoikeutta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Valtion matkavahingonkorvaustoiminnan siirtämisellä Valtiokonttorin tehtäväksi olisi kustannuksia säästäviä vaikutuksia. Valtion yksiköiden hankkimien matkavakuutusten kustannukset ovat viime vuosina olleet noin miljoona euroa vuodessa ja vastaavasti vakuutuksista korvattu määrä on ollut noin 200 000 euroa. Näin eri hallinnonaloilla matkavakuutusten hankkimiseen käytettäviä määrärahoja voidaan vähentää vuoden 2018 talousarvion käsittelyn yhteydessä yhteensä noin miljoona euroa. Näistä määrärahoista siirretään Valtiokonttorin käytettäväksi vahingonkorvausten rahoittamiseen ja toiminnan järjestämiseen tarvittava määrä. Vakuutusmaksuihin aiemmin käytetystä määrärahasta tulisi vuodesta 2018 alkaen valtion talousarvion vähennykseksi noin 600 000 euroa.

Matkavakuutusta vastaavan turvan järjestäminen valtion omana toimintana edellyttäisi, että kustannuksissa huomioitaisiin korvausmenon lisäksi toiminnan perustamiskustannukset, toiminnan hoitamisesta aiheutuvat kustannukset sekä virastoille mahdollisesti aiheutuvat kustannukset matkojen peruuntumisesta ja valtion omaisuuden vahingoittumisesta. Perustamiskustannukset koostuvat lähes kokonaisuudessaan matkavakuutusta vastaavan turvan edellyttämien osioiden liittämisestä osaksi Valtiokonttorin korvaustietojärjestelmää, minkä lisäksi toi-

minnan suunnittelu ja järjestäminen merkitsisivät noin 0,5 henkilötyövuoden työpanosta. Matkavakuutusta vastaavan turvan hoitamisesta aiheutuvat kustannukset puolestaan muodostuisivat henkilöstökuluista, tietojärjestelmän ylläpitokustannuksista sekä ympärivuorokautisen tuki- ja neuvontapalvelun järjestämisestä matkustajien käyttöön.

Matkavakuutukseen liittyviä vahinkotapahtumia on vuosien 2009 ja 2014 välisenä aikana ollut vuosittain noin 500. Toiminnan digitalisointiasteesta riippuen tämä vastaa Valtiokonttorin arion mukaan noin 1 henkilötyövuoden työpanosta. Toiminnan hoitaminen onnistuisi Valtiokonttorin sisäisin järjestelyin nykyistä henkilöstöresurssia lisäämättä. Turvan hoitamisen edellyttämä ympärivuorokautinen suomeksi ja ruotsiksi palveleva tuki- ja neuvontapalvelu tulisi ostettavaksi ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Palvelun vuosimaksun arvioidaan olevan noin 40 000 euroa.

Korvausmenoa arvioitaessa lähtökohdaksi on otettu nykyisen tason säilyminen noin 200 000 eurossa. Huomattava on, että korvausmäärä voi yksittäisenä vuotena nousta viimeaikaista keskiarvoa suuremmaksi. Lisäksi valtion toiminta tulee todennäköisesti lisääntymään korkean turvallisuusriskin alueilla, mistä seuraa vahinkoriskin kasvaminen aiempaa suuremmaksi. Toisaalta nykyisen järjestelyn jatkuessa vakuutusmaksut tulisivat nousemaan yhä korkeammiksi sotariskialueisiin kohdistuvien matkapäivien lisääntyessä.

Arvioidut kustannukset on esitetty seuraavassa taulukossa. Kustannukset on tarkoitettu kattaa hallinnonalojen toimintamenojen vähennyksellä, jotka voidaan tehdä perustuen hallinnonalojen vakuutusmenojen laskemiseen.

Vuosi	Tietojärjestelmä	Henkilöstö	Tuki- ja neuvontapalvelu	Korvausmeno	Yhteensä
2016—2017	400 000				400 000
2018	70 000	55 000	40 000	200 000	365 000
2019	35 000	55 000	40 000	200 000	330 000

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksen mukaan valtion ulkomaanmatkavahinkoja koskevat korvausvaatimukset hoidetaan jatkossa Valtiokonttorissa, mikä osaltaan lisää valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittämistä Valtiokonttoriin.

Nykyisen puitejärjestelyn voimassaolon aikana ei ole tiedossa, että vakuutus päätöksistä olisi valitettu. Säädetävän lain mukaisten asioiden ratkaiseminen ei näin ollen oletettavasti juurikaan lisäisi vakuutusosoikeuden käsiteltäväksi tulevia asioita. Muiden viranomaisten toimintaan esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia.

Korvausturvan yhtenäistämisen myötä lakiehdotus osin parantaisi henkilöstön matkavahinkoturvan tasoa.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Valtiovarainministeriö määräsi 15 päivänä syyskuuta 2015 (VM/2069/00.00.00/2015) Valtiokonttorin tekemään selvityksen siitä, mitä kustannuksia ja hyötyjä aiheutuisi valtion matkavakuutuksen järjestämisestä valtion omana toimintana verrattuna nykyiseen Hansel Oy:n kilpailuttamaan puitesopimukseen perustuvaan toimintatapaan.

Valtiokonttori on toimittanut valtiovarainministeriölle pyydetyn selvityksen 27 päivänä marraskuuta 2015. Selvityksen perusteella Valtiokonttori arvioi, että valtion matkavakuutuksen hoitaminen valtion omana toimintana johtaisi alustavien laskelmien mukaan yli 600 000 euron vuotuisen säästöön. Valtiokonttorin selvityksen mukaan omana toimintana hoitaminen mahdollistaisi myös vakuutuksen sisällön standardisoinnin, mistä seuraisi yhdenmukainen korvausturva kaikille valtion palvelussuhteessa oleville.

Valtiovarainministeriö pyysi 2 päivänä joulukuuta 2015 nykyisestä matkavakuutusta koskevasta puitesopimuksesta vastaavalta Hansel Oy:ltä näkemystä Valtiokonttorin selvitykseen ja sen johtopäätöksiin. Hansel Oy totesi 17 päivänä joulukuuta 2015 lausunnossaan, että se yhtyy Valtiokonttorin selvityksen johtopäätöksiin ja pitää tärkeänä, että palvelutaso säilyy muutoksen jälkeenkin hyvällä ja vähintään nykyisellä tasolla.

Edellä mainittuihin selvityksiin perustuen valtiovarainministeriö asetti ajalle 15.1.—30.9.2016 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin valmistella tarpeellinen lakiesitys, jolla matkavahingonkorvaukset voidaan siirtää Valtiokonttorin vastattavaksi.

Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin neuvotteleva virkamies Hannu Koivurinta valtiovarainministeriöstä ja jäseniksi neuvotteleva virkamies Lauri Liusvaara valtiovarainministeriöstä, lakiasiainpäällikkö Pekka Syrjänen Valtiokonttorista sekä sihteeriksi erikoissuunnittelija Katja Järveläinen Valtiokonttorista. Työryhmä kokoontui työnsä aikana yhdeksän kertaa. Lisäksi esitystä on luonnosvaiheessa esitelty ministeriöiden matkavastuuhenkilöiden kokouksessa.

Tavoitteeksi asetettiin, että muutos voitaisiin toteuttaa 1.1.2017 alkaen. Valtiokonttorin TIA-korvaustietojärjestelmän päivityksen ja uudistamisen vuoksi muutos esitetään kuitenkin toteutettavaksi 1.1.2018 alkaen. Uuteen järjestelyyn siirtymiseen saakka noudatetaan nykyistä järjestelyä ja Hansel Oy:n puitesopimus on voimassa siihen saakka.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lausuntoja pyydettiin ministeriöiltä ja virastoilta. Lausunnon antoivat määräaikaan mennessä Elintarviketurvallisuusvirasto, ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus, Geologian tutkimuskeskus, Hämeenlinnan hallinto-oikeus, Hätäkeskuslaitos, Innovaatiorahoituskeskus Tekes, Itä-Suomen hovioikeus, Keskusrikospoliisi, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, korkein hallinto-oikeus, Liikennevirasto, Liikenteen turvallisuusvirasto, Maanmittauslaitos, oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Pelastusopisto, Pohjois-Karjalan työ- ja elinkeinotoimisto, Poliisihallitus, puolustusministeriö, Rajavartiolaitos, sisäministeriö, Suomen Akatemia, Säteilyturvakeskus, Taiteen edistämiskeskus, Terveystieteiden tutkimuskeskus, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Tilastokeskus, vakuutuslaitos, ulkoasiainministeriö, Valtakunnanvoudinvirasto, Valtiokonttori, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Valtioneuvoston kanslia, Valtioneuvoston oikeuskansleri, valtiovarainministeriön valtiovarainministeriön -toiminto, Verohallinto ja ympäristöministeriö. Lisäksi Helsingin hallinto-oikeus, Ilmatie-

teen laitos, Itä-Suomen hovioikeus, korkein oikeus, liikenne- ja viestintäministeriö, Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintovirasto, Maaseutuvirasto, Onnettomuustutkintakeskus, Patentti- ja rekisterihallitus, Pohjois-Karjalan työ- ja elinkeinotoimisto, Rovaniemen hovioikeus, Tilastokeskus, Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus, Valtioneuvoston oikeuskansleri, Valtiovarainministeriön Julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekninen osasto, Valtiovarainministeriön kansantalousosasto, Valtion tieto- ja viestintäteknikkakeskuksen TUVE-yksikkö sekä Väestörekisterikeskus ilmoittivat, että niillä ei ole lausuttavaa tai huomautettavaa esitysluonnoksesta.

Lausunnonantajat pitivät ehdotettua muutosta kannatettavana sen mukanaan tuomien säästöjen sekä yhdenmukaisen ja korkean turvan tason johdosta. Lausunnonantajat huomauttivat kuitenkin, että matkavahinkoturvan siirtäminen Valtiokonttorin hoidettavaksi ei saa heikentää matkustajien palvelutasoa, vaan jatkossakin matkustajilla tulee olla käytettävissään ympärivuorokautinen neuvontapalvelu sekä vakuutuskortti, joka tarvittaessa mahdollistaa sairaanhoitokulujen laskuttamisen suoraan Valtiokonttorilta. Lisäksi useassa lausunnossa esitettiin, että matkan peruuntumisesta tai keskeyttämisestä aiheutuvien kulujen siirtyminen virastojen maksettavaksi tulee ottaa huomioon virastolta Valtiokonttorille tehtäviä määrärahasiirtoja arvioitaessa.

Oikeusministeriö, korkein hallinto-oikeus sekä vakuutusosasto kiinnittivät lausunnoissaan huomiota muutoksenhakua koskevaan menettelyyn. Lausuntojen perusteella lakiehdotuksen muutoksenhakua koskevaa pykälää on muutettu siten, että hallinto-oikeuksien sijaan Valtiokonttorin oikaisuvaatimukseen antamaan ratkaisuun haettaisiin muutosta valittamalla vakuutusosastoon. Oikeusministeriö katsoi lausunnossaan myös, että ehdotettu laki antaisi Valtiokonttorille laajan harkintavallan päättää korvauksen maksamisesta muun muassa silloin, kun vahingon syntymiseen on vaikuttanut hakijan oma myötävaikutus. Tästä syystä ehdotetussa säädöksessä ja yksityiskohtaisissa perusteluissa on täsmennetty niitä seikkoja, jotka tulee ottaa huomioon korvauksen maksamisen edellytyksiä harkittaessa.

Geologian tutkimuskeskus piti lausunnossaan tärkeänä, että matkustajalla tulee olla mahdollisuus päättää, kenelle kuolemantapauskorvaus maksetaan. Tämän johdosta kuolemantapauskorvauksen maksamista koskevaan säännökseen on lisätty mahdollisuus toimittaa Valtiokonttorille kirjallinen ilmoitus edunsaajasta.

Lisäksi annettujen lausuntojen perusteella on tehty joitakin vähäisempiä tarkennuksia ehdotettuun lakiin ja sen perusteluihin.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esityksellä on vaikutuksia valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen.

Esitykseen liittyy myös Valtiokonttorin 24 päivänä helmikuuta 2016 tekemä tuottavuusrahaesitys 400 000 euroa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Soveltamisala. Lain 1 §:ssä määritellään lain soveltamisala. Lähtökohtana on, että laki on voimassa ilman alueellista rajoitusta koko ulkomaan virkamatkan ajan. Ulkomaan virkamatka on määritelty jäljempänä lain 3 §:ssä.

Lakia sovelletaan vahinkoon, joka aiheutuu valtion virkamiehelle tai valtioon työsopimussuhteessa olevalle henkilölle sekä hänen mukanaan seuraavalle perheenjäsenelle. Lain tarkoittamia valtion virkamiehiä ovat henkilöt, jotka ovat palvelussuhteessa valtion hallintoviranomaiseen tai muuhun valtion budjettitalouden piiriin kuuluvaan virastoon tai laitokseen mukaan lukien Ahvenanmaan maakunnassa toimivat valtion viranomaiset, eduskunnan virastot sekä Tasavallan presidentin kanslia. Lakia ei sen sijaan sovelleta välillisen julkisen hallinnon toimijoiden, kuten Suomen Pankin tai Kelan, virkamiesten matkoihin. Myös budjetin ulkopuolisten rahastojen ja valtion liikelaitosten henkilöstö jää lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Valtion hallintoviranomaiseen palvelussuhteessa olevia ovat myös ulkomaanedustustoissa paikallisesti palkattuina toimivat työntekijät. Paikallisesti palkatut henkilöt kuuluvat lain soveltamisalan piiriin kohdemaan ulkopuolelle suuntautuvalla virkamatkalla.

Pykälän toisen momentin mukaan lakia sovelletaan henkilöön, jonka valtion viranomaisen on kutsunut hoitamaan Suomessa tai ulkomailla suoritettavaa tehtävää. Kutsuttavan henkilön kuuluminen turvan piiriin ei riipu siitä, maksetaanko hänelle palkkaa tai muuta korvausta. Kutsutun henkilön oikeus korvaukseen on rajoitettu matkatapaturmasta ja -sairaudesta aiheutuneisiin kuluihin. Lisäksi kuolemantapauksen sattuessa korvataan vainajan kohtuulliset kuljetuskustannukset kotimaahan sekä hautausavustus vainajan kuolinpesälle. Oikeutta korvaukseen ei ole, mikäli henkilö voi saada korvausta samasta vahingosta muun lain, vakuutuksen tai sopimuksen perusteella. Rajoituksen pyrkimyksenä on vähentää valtion korvausvastuu tilanteisiin, joissa kutsutun henkilön on mahdollista tai vaikeaa saada matkavakuutusta tai muuta vastaavaa turvaa kotimaastaan.

2 §. Soveltamisalan rajoitukset. Pykälän ensimmäisen momentin mukaan lakia ei sovelleta työtapaturmana tai ammattitautina korvattavaan henkilövahinkoon. Poikkeuksena tästä ovat kuitenkin tilanteet, joissa matka suuntautuu korkean turvallisuusriskin alueelle. Tällöin virkamies voi saada korvauksen pysyvästä haitasta ja hänen kuolinpesänsä kuolemantapauskorvauksen myös työssä aiheutuneen vahingon osalta. Korvausta on perusteltu tarkemmin jäljempänä 11 §:n perusteluissa.

Toisessa momentissa lain soveltamisalan ulkopuolelle rajataan henkilövahingot, joista vahingoittuneella on oikeus korvaukseen tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain (1522/2016) nojalla. Tällä ei kuitenkaan ole rajoitettu kriisinhallintatehtävään osallistuvan mukana seuraavan perheenjäsenen oikeutta saada laissa säädettyjä korvauksia.

Mikäli kysymyksessä ei ole työtapaturmana tai ammattitautina taikka kriisinhallintatehtävissä aiheutuneena tapaturmana tai palvelussairautena korvattava vahinko, vahinko voidaan korvata matkavahinkona. Pääsääntöisesti korvausta suoritettaisiin siis vapaa-aikana sattuneiden vahinkotapahtumien johdosta, mutta myös työtehtävien yhteydessä matkatavaralle aiheutunut vahinko olisi matkavahinkona korvattava.

Pykälän kolmannen momentin mukaan laki on toissijainen suhteessa ulkomaanedustuksen korvauksista annetun lain (596/2006) 9 b §:n nojalla maksettaviin korvauksiin.

3 §. Määritelmät. Lain 3 § sisältää keskeisten käsitteiden määritelmiä. Ulkomaan virkamatkan käsite noudattaa voimassa olevaa valtion matkakustannusten korvaamisesta tehtyä virka- ja työehtosopimusta. Lähtökohtaisesti virkamatka tehdään esimiehen määräyksestä, mutta oikeus virkamatkan tekemiseen voi perustua myös esimerkiksi työjärjestykseen, johtosääntöön tai muuhun pysyvää määräykseen taikka työsopimussuhteisten osalta sopimukseen.

Korkean turvallisuusriskin alue määritellään ulkoasiainministeriön matkustustiedotteisiin perustuvien suositusten perusteella. Lisäksi korkean turvallisuusriskin alueena pidettäisiin napa-alueita, joissa olosuhteet ovat erityisen haastavat.

Virkamiehen mukana seuraavan perheenjäsenen määritelmä on ulkomaanedustuksen korvauksista annetun lain 2 §:n mukainen ja sen tarkemmat perustelut ovat mainitun lain muuttamiseksi annetuissa hallituksen esityksissä 16/2010 ja 17/2014.

Matkatavarana pidettäviä tavanomaisia käyttöesineitä ovat muun muassa vaatteet, matkapuhelin ja kannettava tietokone sekä rannekello. Tavanomaista koti-irtaimistoa ovat puolestaan esimerkiksi kohdemaahan muutettaessa mukana vietävät huonekalut ja kodin viihde-elektroniikka. Matkatavarana ei sen sijaan pidetä henkilökohtaisia apuvälineitä kuten silmä- ja piilolaseja tai proteeseja eikä matkalla mukana olevaa tai matkan aikana hankittua eläintä.

4 §. Korvattavat vahingot. Neljännessä pykälässä säädetään lain nojalla korvattavista vahingoista sekä terveydenhuollosta aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta. Näiden sisältöä täsmennetään myöhemmin asianomaista vahinkolajia koskevassa pykälässä. Korvattavia ovat myös virkamiehen mukana seuraavalle perheenjäsenelle aiheutuneet vahingot silloin, kun perheenjäsen asuu kohdepaikalla samassa taloudessa virkamiehen kanssa vähintään kuuden kuukauden ajan.

Pykälän kolmannen momentin mukaan laki on toissijainen suhteessa ulkomaanedustuksen korvauksista annetun lain (596/2006) 9 b §:n nojalla maksettaviin korvauksiin.

5 §. Riskialttiissa toiminnossa aiheutunut vahinko. Pykälässä luetellaan ne toiminnot, joiden korvattavuus on lähtökohtaisesti rajoitettua. Täysi korvaus voidaan suorittaa vain virkamiehelle silloin, kun kyseisen toiminnon harjoittaminen on hänen työtehtäviensä edellyttämää. Muussa tapauksessa riskialttiiksi katsottavassa urheilulajissa tai toiminnossa aiheutuneesta vahingosta voidaan korvausta suorittaa vain kuluista. Kuolemantapauksessa maksetaan myös hautausavustus vainajan kuolinpesälle.

Pykälän toisessa momentissa tarkoitettuja voimailulajeja ovat muun muassa painonnosto, voimannosto ja kehonrakennus, ei kuitenkaan tavanomainen kuntosaliharjoittelu. Kamppailulajeilla tarkoitetaan kamppailu-, itsepuolustus- ja taistelulajeja, joiden tarkoituksena on opettaa taitoja itsepuolustukseen tai hyökkäyksen suorittamiseen, kuten nyrkkeily, karate ja judo. Riskialttiiksi lajiksi katsotaan myös moottoriurheilulajit, joita ovat esimerkiksi ralli, motocross ja mikroautoilu sekä ilmailulajit kuten laskuvarjohyppy, riippuliito, purjelento ja ultrakevyellä koneella lentäminen. Kiipeilylajeina pidetään muun muassa vuori- ja kalliokiipeilyä.

6 §. Matkasairaus. Pykälässä määritellään korvattava matkasairaus. Korvattavuuden edellytyksenä on, että sairaus on lääketieteellisen tietämyksen mukaan saanut alkunsa matkan aikana. Korvattavaa on myös henkilöllä ennen matkaa olleen sairauden, vian tai vamman paheneminen matkan aikana. Esimerkiksi vähitellen kehittyvä ja mahdollisesti pitkään oireeton sairaus

us tulisi yleensä korvattavaksi matkasairautena vain matkan aikana tapahtuneen pahenemisen ja sen edellyttämän hoidon osalta. Matkustavan henkilön ei yleensä olisi tarpeellista esittää selvitystä terveydentilastaan ennen matkalle lähtöä. Hammassairautta ei pidetä matkasairautena.

7 §. Matkatapaturma. Pykälän sisältämä matkatapaturman määritelmä on saman sisältöinen kuin tapaturman määritelmä työtapaturma- ja ammattitautilaissa. Tapaturmalla tarkoitetaan ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa virkamiehelle tai hänen mukanaan seuraavalle perheenjäsenelle vamman tai sairauden.

Pykälän toisessa momentissa säädetään korvattavaksi eräät vammat ja sairaudet, jotka eivät sisälly tapaturman yleiseen määritelmään, mutta joiden korvaamista on niiden luonteen vuoksi kuitenkin pidettävä tarkoituksenmukaisena. Momentin sisältämä luettelo on pääosin vastaava kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa. Lisäksi korvattavaksi on säädetty äkillisestä liikkeestä tai voimanponnistuksesta aiheutunut lihaksen tai janteen kipeytyminen.

Korvattavaa olisi myös tapaturman aiheuttama muun kuin tämän lain nojalla korvattavan vian, vamman tai sairauden paheneminen. Pahenemisen korvaus tulee määritellä siten, että se vastaa tapaturman syyosuutta pahenemisessa. Syyosuutta arvioitaessa otetaan huomioon tapaturman sattumismekanismi, mikä on sen aiheuttaman vammaenergian voimakkuus, minkälainen ajallinen yhteys tapaturman ja tilan pahenemisen välillä on, sekä mikä on aikaisemman vian, vamman tai sairauden aiheuttama myötävaikutus.

8 §. Korvattavat kulut. Pykälän ensimmäisessä momentissa säädetään matkasairauden ja matkatapaturman johdosta korvattavista kuluista. Sairaanhoidokuluina korvataan ensihoito, vamman tai sairauden tutkimus, määrittely ja hoito, matkakulut, lääkkeet ja hoitotarvikkeet sekä sairaanhoitona annettava lääkinnällinen kuntoutus. Muina tarpeellisina kuluina korvataan muun muassa vahingon yhteydessä vahingoittuneet vaatteet, henkilökohtaiset apuvälineet sekä tavanomaiset käyttöesineet kuten rannekello. Sairaanhoidokulujen kohtuullisuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota muun muassa kohdemaan yleiseen hintatasoon sekä hoidon tarpeellisuuteen ja kiireellisyyteen. Sairaanhoidokuluja voidaan aina pitää kohtuullisina, kun kustannustaso vastaa Valtiokonttorin jäljempänä 21 §:ssä säädetyn tavoin osoittaman hoitopaikan kustannustasoa.

Pykälän toisessa ja kolmannessa momentissa säädetään määräajasta kulujen korvattavuudelle. Kustannukset korvataan enintään kolmen vuoden ajan sairauden toteamisesta tai tapaturman sattumisesta, pahenemisesta aiheutuvat kustannukset kuitenkin pääsääntöisesti enintään kuuden kuukauden ajan niiden ilmenemisestä.

Virkamatkan jatkuessa kulujen korvattavuudelle asetettua määräaikaa pidempään voidaan matkasairaudesta tai matkatapaturmasta aiheutuvia hoitokuluja korvata 12 §:ssä korvattavaksi säädettyinä terveydenhuoltokuluina.

9 §. Pysyvän haitan korvaus. Vahingoittuneelle maksetaan korvaus vahinkotapahtuman aiheuttamasta vammasta ja sairaudesta johtuvasta pysyvästä yleisestä haitasta. Pysyvällä haitalla tarkoitetaan vahinkotapahtumasta aiheutuvaa toimintakyvyn heikentymistä. Korvattavaa ei sen sijaan olisi ulkonäölle aiheutunut pysyvä kosmeettinen haitta kuten arpi tai muu rumentuma. Yleisen haitan suuruuden arvioimiseksi erilaisten vammojen ja sairauksien aiheuttamat haitat suhteutetaan toisiinsa jakamalla vammat ja sairaudet niiden lääketieteellisen laadun ja vaikeusasteen perusteella 20 haittaluokkaan. Haittaluokan määrittämisessä voidaan käyttää valtioneuvoston asetusta työtapaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettua haittaluokituksista (768/2015).

Korvausta pysyvistä haitasta suoritetaan siitä ajankohdasta alkaen, jolloin vahinkoa kärsineen terveydentila vahingon jälkeen on vakiintunut. Terveydentilan vakiintumisella tarkoitetaan sitä, että vahinkoa kärsineen terveydentilassa ei ole enää odotettavissa muutosta parempaan eikä myöskään lääketieteellisiä keinoja terveydentilan parantamiseksi ole enää käytettävissä. Lääketieteellisen tiedon ja kokemuksen mukaan vahinkoa kärsineen terveydentila yleensä vakiintuu fyysisen vammautumisen jälkeen siten, että vamman aiheuttama pysyvä haitta on määriteltävissä viimeistään noin vuoden kuluttua vahingon sattumisesta.

10 §. *Korvaukset kuolemantapauksen johdosta.* Matkasairauden tai -tapaturman aiheuttaman kuoleman johdosta maksetaan vainajan kuolinpesälle työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen hautausavustus, jonka määrä tällä hetkellä on 4 810 euroa. Lisäksi korvataan vainajan kuljettamisesta hänen kotimaahansa aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

Vainajan kuolinpesälle kertakorvauksena maksettavan kuolemantapauskorvauksen määrä on 60 000 euroa. Koska kuolemantapauskorvauksen tarkoituksena on osaltaan auttaa selviämistä kuolemantapauksen aiheuttamista odottamattomista taloudellisista menetyksistä, voidaan korvaus maksaa vain virkamiehen tai hänen mukana seuranneen puolisonsa jälkeen. Mikäli kuolemaan johtaneesta vammasta tai sairaudesta on vainajan eläessä maksettu pysyvän haitan korvaus, maksettu korvaus vähennetään kuolemantapauskorvauksesta. Jos vahinkotapahtumasta on kulunut kolme vuotta tai enemmän, kuolemantapauskorvausta ei makseta.

Mahdollisen edunsaajamääräyksen osalta noudatetaan, mitä vakuutuslainsäädännön (543/1994) 47—50 §:ssä on säädetty.

11 §. *Pysyvän haitan korvaus sekä kuolemantapauskorvaus korkean turvallisuusriskin alueella aiheutuneesta vahingosta.* Valtion määrätessä virkamiehen korkean turvallisuusriskin alueelle suuntautuvalla virkamatkalla on perusteltua, että virkamiehelle tai hänen mukanaan seuraavalle perheenjäsenelle maksettava korvaus pysyvistä haitasta sekä kuolemantapauksesta on korkeampi kuin muille alueille suuntautuvilla matkoilla. Korvauksen määrä vastaa kriisinhallintatehtäviin osallistuvien henkilöiden lisäkorvausta pysyvistä haitasta ja kuolemantapauksesta. Korvauksesta vähennetään pysyvistä haitasta ja kuolemantapauksesta 9 ja 10 §:n nojalla maksettava korvaus.

Korvaus pysyvistä haitasta on 210 000 euroa. Esimerkiksi tilanteessa, jossa virkamatkalla korkean turvallisuusriskin alueelle määrätylle henkilölle aiheutuu tapaturma, josta hänellä olisi oikeus haittaluokka kymmenen mukaiseen korvaukseen, korvaus määräytyisi seuraavasti:

a) Työssä tapahtunut tapaturma: Henkilöllä on oikeus työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti korvauksiin. Tämän lisäksi hänelle korvataan tämän lain mukaisena korvauksena 10/20 210 000 eurosta eli 105 000 euroa.

b) Vapaa-aikana tapahtunut tapaturma: Henkilöllä on tämän lain 9 §:n nojalla oikeus pysyvän haitan korvaukseen. Korvauksen määrä on 10/20 60 000 eurosta eli 30 000 euroa. Lisäksi henkilölle korvataan tämän lain 11 §:n nojalla 10/20 210 000 eurosta vähennettynä 9 §:n nojalla maksetun korvauksen määrällä, 105 000 euroa – 30 000 euroa = 75 000 euroa. Maksettava korvaus on yhteensä 75 000 euroa + 30 000 euroa = 105 000 euroa.

Kuolemantapauksen johdosta maksettava korvaus on 200 000 euroa. Lisäksi edunjättäjän alle 18-vuotiaalle lapselle maksettaisiin lisäkorvaus, jonka määrä on 20 % kuolemantapauskorvauksen määrästä eli 40 000 euroa lasta kohden. Edunjättäjän lapsena pidetään myös aviopuolison lasta, jonka huoltaja mainittu aviopuoliso on, sekä avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta,

johon nähden edunjättäjän elatusvelvollisuus on sopimuksella tai oikeuden päätöksellä vahvistettu.

12 §. Terveystarkastus. Pykälän ensimmäisen momentin mukaan virkamiehellä on oikeus kohtuullisiin terveystarkastuksen kustannuksiin silloin, kun ulkomaanmatkan on tarkoitus kestää yli kolme kuukautta. Perheenjäsenellä puolestaan on oikeus terveystarkastuksen kustannusten korvaukseen silloin, kun asumisen kohdemaassa on tarkoitus kestää vähintään kuusi kuukautta.

Lähtökohtana on, että terveystarkastus korvataan kohdemaassa aiheutuneista kustannuksista. Terveystarkastukseen ei korvata hoitoon liittyviä matkakuluja, lääkkeitä, terveystarkastukseen liittyviä tarvikkeita tai apuvälineitä, fysikaalista hoitoa, fysioterapiaa tai muuta terapiaa, yleisen terveydentilan toteamiseksi suoritettuja lääkärintarkastuksia eikä seulontatarkastuksia. Kohdemaan ulkopuolella ulkomailla annettavasta terveystarkastuksesta syntyvät kustannukset voidaan korvata erityisestä syystä muun muassa silloin, kun kohdemaassa tarjolla olevat terveystarkastuspalvelut ovat riittämättömät tai hoidon laatu puutteellista. Tällöin voidaan korvata myös terveystarkastuspalvelun hankkimiseen liittyvät kohtuulliset matkakulut.

Pykälän toisessa momentissa luetellaan toimenpiteet, jotka sisältyvät terveystarkastukseen korvattaviin kustannuksiin. Raskauden seurannan osalta korvattavia ovat Suomen neuvolajärjestelmää vastaavat toimenpiteet. Synnytyksestä aiheutuneiden kulujen sijaan voidaan korvata synnyttävän matkakustannukset kotimaahan synnyttämään sekä synnyttäneen ja vastasyntyneen matkakustannukset takaisin kohdemaahan. Vastasyntyneenä pidetään pääsääntöisesti alle yhden vuoden ikäistä lasta. Matkakustannuksina ei korvattaisi asumisesta aiheutuneita kuluja eikä synnytyksestä aiheutuneita hoitokuluja.

Aikuisten hammashuoltoa ei korvata terveystarkastuksena. Korvattavaa kuitenkin on sairauden hoitamiseksi välttämätön hampaiden hoito.

Lapsen terveystarkastukset ja hammashuolto korvataan siinä laajuudessa kuin vastaava palvelu on Suomessa alaikäiselle maksutonta. Hammashuoltona korvattaisiin myös tarpeellinen oikomishoito, jos lapsi Suomessa asuessaan pääsisi maksuttomaan oikomishoitoon. Tarvittaessa maksuttomuus voitaisiin selvittää pyytämällä lausunto lapsen kotikunnan oikomishoidosta vastaavalta hammaslääkäriltä. Korvattavia rokotuksia ovat Suomen kansallisen rokotusohjelman mukaiset ja kohdemaan tautikirjon edellyttämät rokotukset. Sairauden ennalta ehkäisevänä toimenpiteenä korvattaisiin esimerkiksi malarian estolääkitys sekä trooppisten tautien lääkkeet.

Työkykyä ylläpitävällä ja työkykyä palauttavalla toiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla edistetään ja tuetaan työelämässä mukana olevien työ- ja toimintakykyä. Toiminta korvataan siinä laajuudessa kuin se kuuluu Suomessa työterveyshuollon piiriin.

13 §. Matkatavaravahinko. Vahingoittuneena tai kadonneena matkatavarana korvataan matkalle mukaan otettu omaisuus sekä matkalla hankittu omaisuus. Vahingoittumisena ei pidetä matkatavaran tavanomaisesta kulumisesta tai naarmuuntumisesta aiheutunutta vahinkoa. Korvaus maksetaan enintään kerran yhtä virkamatkaa kohden matkan kestosta riippumatta. Yli kolme kuukautta kestäville virkamatkoilla kohdemaasta ulkomaille tehtävät matkat katsottaisiin erillisiksi matkoiksi. Työtehtävän hoitamiseksi välttämättömänä eläimenä voidaan pitää esimerkiksi kansainväliseen pelastustoimintaan osallistuvaa tehtävän hoitamisessa avustavaa pelastuskoiraa. Muussa tapauksessa matkalle mukaan otetulle tai matkalla hankitulle eläimelle aiheutunut vahinko ei olisi tämän lain nojalla korvattava.

Matkatavaran myöhästyessä voidaan harkinnan mukaan korvata välttämättömyyshyödykkeiden, kuten vaatteiden, hankintakustannuksina enintään 800 euroa. Korvausta voidaan mak-

saa esimerkiksi tilanteessa, jossa virkamiehen on osallistuttava asianmukaista pukeutumista edellyttävään tilaisuuteen, eivätkä matkatavarat saavu ajoissa paikalle. Maksettu korvaus otettaisiin vähennyksenä huomioon matkatavaravahingosta maksettavaa enimmäiskorvausta määriteltäessä.

14 §. Matkavastuuvahingot. Pykälän nojalla säädetään korvattavaksi henkilö- ja esinevahinko, jonka virkamies tai hänen mukana seuraava perheenjäsenensä yksityishenkilönä aiheuttaa toiselle. Korvausta ei siis maksettaisi ansio- tai elinkeinotoiminnassa aiheutetusta vahingosta. Lisäksi edellytetään, että virkamies tai hänen perheenjäsenensä on kohdemaan voimassa olevan oikeuden mukaan vahingonkorvausvastuussa aiheutuneesta vahingosta.

Eräät toiminnot ja olosuhteet on rajattu matkavastuuvahinkojen korvattavuuden ulkopuolelle. Näiden osalta voidaan pääsääntöisesti edellyttää, että vahinkoihin on varauduttu asianmukaisella vakuutuksella.

Pykälän kolmannessa momentissa säädetään matkavastuuvahinkona maksettavan korvauksen määrästä. Korvauksena maksetaan se vahingonkorvaus, jonka vahingon aiheuttaja on velvollinen maksamaan, kuitenkin enintään 85 000 euroa vahinkotapahtumaa kohden. Korvausta ei siis voitaisi maksaa yli momentissa säädetyn enimmäismäärän, vaikka vahingon aiheuttajia olisi useampia tai vahingon todellinen määrä ylittäisi 85 000 euroa. Momentti sisältää myös säännöksen, joka antaisi valtiolle oikeuden rajoittaa korvausvastuutaan, jos vahinko on aiheutettu rikoksella tai tahallaan taikka törkeällä tuottamuksella. Harkinnassa tulisi tällöin ottaa huomioon muun muassa vahingon aiheuttajan ikä ja muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

15 §. Oikeudenkäyntikulut. Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen on rajoitettu rikosasian käsittelyyn sekä matkavastuuvahinkoa koskevan korvausvastuun selvittämisestä aiheutuneisiin kohtuullisiin ja tarpeellisiin selvittely- ja oikeudenkäyntikuluihin. Virkamiehelle aiheutuvat oikeudenkäyntikulut korvataan myös silloin, kun korvaus- tai muun vastuun selvittäminen liittyy hänen virkatehtäviensä hoitamiseen.

16 §. Korvauksen alentaminen ja epääminen. Pykälässä säädetään ne perusteet, joilla korvausta voidaan alentaa tai korvaus voidaan kokonaan evätä. Alentamista tai epäämistä koskevassa harkinnassa tulisi ottaa huomioon vahingon syntyyn vaikuttaneet olosuhteet. Tällaisia ovat muun muassa vahinkoa kärsineen henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten nuori ikä, sekä aiheutuneen vahingon laatu.

17 §. Toimivaltainen viranomainen. Pykälän ensimmäisessä momentissa säädetään Valtiokonttori toimivaltaiseksi viranomaiseksi käsittelemään laissa säädettyjä korvausasioita. Koska toiminnan edellyttämää ympärivuorokautista tuki- ja neuvontapalvelua ei olisi tarkoituksenmukaista hoitaa Valtiokonttorin omana toimintana, annettaisiin toisessa momentissa Valtiokonttorille oikeus sopia toiminnan järjestämisestä yksityisen toimijan kanssa. Tuki- ja neuvontapalvelu voi sisältää muun muassa hoitopaikan valintaan liittyvää ohjeistusta sekä muuta vastaavaa matkustajalle annettavaa neuvontaa.

18 §. Valtiokonttorille tehtävät ilmoitukset. Pykälässä säädetään viranomaiselle ilmoitusvelvollisuus henkilöistä, jotka kuuluvat lain soveltamisalan piiriin. Ilmoitus on tehtävä ennen matkan alkamista. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä enintään kolmen kuukauden virkamatkalle lähtevästä henkilöstä.

19 §. Korvausasian vireilletulo. Pykälän mukaan korvausasia tulee vireille Valtiokonttorille tehtävällä ilmoituksella, joka voi olla muun muassa terveydenhoitolaitokselta saapunut lasku tai vahinkoa kärsineen lähettämä korvaushakemuslomake. Ilmoitus tulee tehdä viimeistään

kuuden kuukauden kuluessa tapaturman sattumisesta, sen seurauksien tai sairauden ilmenemisestä taikka terveydenhoitotoimenpiteen tekemisestä. Myös myöhemmin tehty korvausvaatimus voidaan ottaa tutkittavaksi, mikäli siihen on erityistä syytä. Erityisenä syynä voitaisiin pitää esimerkiksi vahinkoa kärsineen pitkittynyttä hoidontarvetta.

20 §. Valtiokonttorin oikeus saada tietoja. Pykälän ensimmäisessä momentissa säädetään korvauksen hakijan velvollisuudesta antaa Valtiokonttorille tarpeelliset tiedot korvausasian ratkaisemiseksi.

Toisessa momentissa annetaan Valtiokonttorille oikeus pyynnöstä saada salassapitosäännösten ja -määräysten estämättä korvausasian selvittämiseksi välttämättömät tiedot terveydenhuollon viranomaisilta ja laitoksilta. Näitä tietoja saa hakea myös teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Tämä on tarpeen, koska korvaustoimintaa toteutetaan pääosin teknisten käyttöyhteyksien avulla Valtiokonttorin sekä 24/7-tukipalvelun, kotimaisten hoitolaitosten ja apteekkien välillä.

21 §. Valtiokonttorin oikeus osoittaa hoitopaikka. Tarvittaessa Valtiokonttori voi ohjata hoidon tarpeessa olevan valitsemaansa sellaiseen hoitopaikkaan, jossa vahingoittunut saa vahingon edellyttämän hoidon. Hoitopaikka voisi olla myös muualla kuin kohdemaassa, jos se olisi perusteltua ottaen huomioon sairauden tai vamman laatu sekä hoidosta aiheutuneet kokonaiskustannukset. On esimerkiksi tilanteita, joissa vahingoittuneen hoito olisi mahdollista järjestää tarkoituksenmukaisimmin Suomessa.

22 §. Muutoksenhaku. Pykälä sisältää säännökset oikaisuvaatimuksesta ja muutoksenhausta. Valtiokonttorin päätökseen haetaan muutosta vaatimalla siihen oikaisua. Oikaisuvaatimuksen tekemisestä sekä sen käsittelyssä noudatettavassa menettelyssä säädetään hallintolain (434/2003) 7 a luvussa. Valtiokonttorin päätös samoin kuin Valtiokonttorin oikaisuvaatimukseen antama ratkaisu on annettava tiedoksi hallintolaissa säädetyllä tavalla.

Pykälän 2 momentin mukaan Valtiokonttorin oikaisuvaatimukseen antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla siitä vakuutusosoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaanista.

Kolmannen momentin mukaan vakuutusosoikeuden päätöksestä ei olisi valitusosoikeutta. Matkavahinkoa koskevan korvauspäätöksen saattamista oikaisuvaatimuksen jälkeen vakuutusosoikeuden käsiteltäväksi voidaan pitää oikeusturvan, perustuslain 6 §:n sekä Euroopan ihmisoikeus-sopimuksen 6 artiklan näkökulmasta riittävänä.

23 §. Takaisinperintä. Pykälässä säädetään Valtiokonttorin oikeudesta periä maksettu korvaus takaisin. Takaisinperintään voitaisiin ryhtyä muun muassa silloin, kun vahingon syntymiseen olisi myötävaikuttanut tilanne, joka 17 §:n mukaisesti oikeuttaisi korvauksen alentamiseen tai epäämiseen. Virkamieheen kohdistuva takaisinperintä voitaisiin suorittaa valtion virkamieslaissa (750/1994) säädetyin tavoin vähentämällä takaisinperittävä korvaus seuraavan tai seuraavien palkanmaksujen yhteydessä virkamiehen palkasta, jos tämä on edelleen saman viraston palveluksessa. Takaisinperintään tulisi ryhtyä kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana aiheeton korvaus on maksettu.

24 §. Rahamäärien tarkistaminen. Pykälässä säädetään rahamäärien tarkistamisesta. Määrät tarkistettaisiin kolmivuotiskausittain valtioneuvoston asetuksella rahan arvon muutosta vastaavasti. Rahan arvon muutosta voidaan arvioida kuluttajahintaindeksin mukaan. Tarkastetut uudet rahamäärät voidaan pyöristää tarkoituksenmukaisiin tasalukuihin, esimerkiksi lähimpään sataan euroon.

Kuolinpesälle 10 §:n 1 momentin nojalla maksettavan hautausavustuksen määrän tarkistaminen tapahtuu työ- ja ammattitautilaissa säädetyin tavoin. Korkean turvallisuusriskin alueella aiheutuneesta vahingosta 11 §:n nojalla maksettavan korvauksen määrä tarkistetaan siten kuin tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa säädetään.

25 §. Voimaantulo. Pykälä sisältää lain voimaantulosäännöksen. Tarkoitus on, että lakia sovelletaan lain voimaan tulon jälkeen sattuneisiin vahinkotapahtumiin.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2018 alusta.

3 Suhde perustuslakiin

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi Valtiokonttorille oikeus sopia ympärivuorokautista tuki- ja neuvontapalvelua koskevan toiminnan järjestämisestä yksityisen toimijan kanssa. Tuki- ja neuvontapalvelu voi sisältää muun muassa Valtiokonttorin kanssa ennalta sovitun mukaista hoitopaikan valintaan liittyvää ohjeistusta, muuta matkustajalle annettavaa neuvontaa sekä teknisluonteista kulujen maksamista. Nämä ovat luonteeltaan perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä, joiden suorittamiseen ei kuitenkaan liity harkintavaltaa tai päätöksentekoa, eivätkä ne siten sisällä merkittävää julkisen vallan käyttöä. Tuki- ja neuvontapalvelun ympärivuorokautinen luonne huomioon ottaen tehtävän hoitaminen viranomaiskoneiston ulkopuolella on perustuslain 124 §:ssä edellytetyllä tavalla tarkoituksenmukaista.

Edellä mainituilla perusteilla katsotaan, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Valtion virkamiehelle sekä hänen mukana seuraavalle perheenjäsenelleen ulkomaan virkamatkan aikana aiheutunut vahinko korvataan tämän lain mukaisesti. Mitä tässä laissa säädetään virkamiehestä, koskee myös valtioon työsopimussuhteessa olevaa.

Tämän lain 8 §:ää ja 10 §:n 1 momenttia sovelletaan myös valtion viranomaisen Suomessa tai ulkomailla suoritettavan tehtävän hoitamiseksi kutsumalle henkilölle matkalla sattuneen vahingon korvaamiseen, jollei hänellä ole oikeutta korvaukseen samasta vahingosta muun lain, vakuutuksen tai sopimuksen perusteella.

2 §

Soveltamisalan rajoitukset

Tätä lakia ei 11 §:ää lukuun ottamatta sovelleta henkilövahinkoon, josta virkamiehellä, mukana seuraavalla perheenjäsenellä tai kutsutulla henkilöllä on oikeus korvaukseen työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) nojalla.

Tätä lakia ei myöskään sovelleta henkilövahinkoon, josta virkamiehellä on oikeus korvaukseen tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain (1522/2016) nojalla.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ulkomaan virkamatkalla* matkaa, jonka virkamies tekee virkatehtäviensä hoitamista varten ulkomaille;

2) *korkean turvallisuusriskin alueella* aluetta, jonne matkustamista ulkoministeriö suosittelee välttämään tai josta se suosittelee poistumaan, sekä Etelämannerta ja pohjoista napajäättiköä;

3) *puolisolla* virkamiehen aviopuolisoa tai virkamiehen kanssa elävää avopuolisoa, jos avopuolisot ovat todistettavasti asuneet yhdessä vähintään kaksi vuotta tai heillä on tai on ollut yhteinen lapsi;

4) *lapsella*:

a) virkamiehen alle 20-vuotiasta lasta, jonka huoltaja virkamies on tai oli ennen kuin lapsi täytti 18 vuotta ja joka ei ansaitse elatustaan omalla työllään;

b) puolison alle 20-vuotiasta lasta, jonka huoltaja puoliso on tai oli ennen kuin lapsi täytti 18 vuotta ja joka ei ansaitse elatustaan omalla työllään;

c) virkamiehen tai puolison 20 vuotta täyttäneitä lasta, jonka edunvalvoja virkamies tai puoliso on ja joka sairauden, vian tai vamman vuoksi ei kykene elättämään itseään omalla työllään;

HE 38/2017 vp

- 5) *perheenjäsenellä* puolisoa ja lasta;
- 6) *mukana seuraavalla perheenjäsenellä* puolisoa ja lasta, joka asuu kohdepaikalla samassa taloudessa virkamiehen kanssa vähintään kuusi kuukautta;
- 7) *matkatavaralla* matkalla mukana olevia ja matkalla hankittuja tavanomaisia käyttöesineitä ja koti-irtaimistoa; ei kuitenkaan henkilökohtaisia apuvälineitä eikä eläimiä.

4 §

Korvattavat vahingot

Tämän lain mukaisena vahinkona korvataan matkasairauden ja matkatapaturman aiheuttama henkilövahinko, matkatavaroille aiheutunut vahinko sekä virkamiehen tai mukana seuraavan perheenjäsenen matkalla yksityishenkilönä toiselle aiheuttama henkilö- ja esinevahinko sekä oikeudenkäynnistä aiheutuneet kustannukset siten kuin jäljempänä tarkemmin säädetään.

Yli kolmen kuukauden pituisella virkamatkalla olevalle sekä hänen mukanaan seuraavalle perheenjäsenelle korvataan myös ulkomailla järjestettävä terveydenhuolto.

Tämän lain nojalla maksettavasta korvauksesta vähennetään korvaus, joka virkamiehellä tai mukana seuraavalla perheenjäsenellä on oikeus saada ulkomaanedustuksen korvauksista annetun lain (596/2006) 9 b §:n nojalla.

5 §

Riskialttiissa toiminnossa aiheutunut vahinko

Riskialttiissa urheilulajissa tai toiminnossa aiheutuneesta vahingosta korvataan vain 8 §:ssä korvattaviksi säädetyt kulut ja 10 §:n 1 momentissa korvattaviksi säädetyt kulut ja hautausavustus, jollei riskialttiin lajin tai toiminnon harjoittaminen ole virkamiehen työtehtävien edellyttämää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja riskialttiita urheilulajeja ja toimintoja ovat voimailulajit, kamppailulajit, moottoriurheilulajit, ilmailulajit, kiipeilylajit, laite- ja vapaasukellus, nopeus- ja syöksylasku, freestylehiihto ja laskettelu merkittyjen rinteiden ulkopuolella.

6 §

Matkasairaus

Matkasairautena pidetään sairautta, joka lääketieteellisen tietämyksen mukaan on saanut alkunsa matkan aikana. Hammassairautta ei kuitenkaan pidetä matkasairautena.

Matkasairaudeksi katsotaan myös henkilöllä ennen matkaa olleen sairauden, vamman tai vian odottamaton paheneminen matkan aikana.

7 §

Matkatapaturma

Matkatapaturma on matkalla sattunut ulkoisesta tekijästä johtuva äkillinen ja odottamaton tapahtuma, joka aiheuttaa virkamiehelle tai mukana seuraavalle perheenjäsenelle vamman tai sairauden.

Matkatapaturman aiheuttamana vahinkona korvataan myös vahinko, joka johtuu:

- 1) hankauksen aiheuttamasta ihon hiertymästä;
- 2) vammasta tai sairaudesta, jonka on aiheuttanut myrkytys tai syövyttävän aineen kosketus;
- 3) vammasta tai sairaudesta, jonka on aiheuttanut kaasun, höyryn tai huurun hengittäminen;

- 4) paleltumasta, hypotermiasta, palovammasta tai lämpösairaudesta, jonka on aiheuttanut tavanomaisesta poikkeava lämpöolosuhde;
- 5) säteilyn aiheuttamasta vammasta tai sairaudesta;
- 6) vammasta tai sairaudesta, jonka on aiheuttanut huomattava fysikaalisen paineen vaihtelu;
- 7) äkillisestä liikkeestä tai voimanponnistuksesta aiheutuneesta lihaksen tai jänteen kipeytymisestä.

Matkatapaturman seurauksena korvataan myös muun kuin tämän lain nojalla korvattavan vian, vamman tai sairauden pahenemisesta aiheutunut vahinko siltä osin kuin paheneminen vastaa tapaturman syyosuutta.

8 §

Korvattavat kulut

Matkasairauden ja matkatapaturman johdosta korvataan kohtuulliset ja tarpeelliset sairaanhoitokustannukset sekä muut tarpeelliset kulut.

Matkasairaudesta ja matkatapaturmasta aiheutuvia kustannuksia korvataan enintään kolmen vuoden ajan sairauden toteamisesta tai tapaturman sattumisesta.

Korvausta vian, vamman tai sairauden pahenemisen aiheuttamasta vahingosta maksetaan kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajan sairauden toteamisesta tai tapaturman sattumisesta. Korvauksen maksamista voidaan kuitenkin jatkaa mainitun enimmäisajan jälkeenkin siltä osin kuin toipuminen on ilmeisesti viivästynyt pääasiallisesti sellaisten syiden vuoksi, jotka liittyvät valittuun hoitovaihtoehtoon tai hoidon odottamiseen.

9 §

Pysyvän haitan korvaus

Matkasairauden tai matkatapaturman aiheuttaman pysyvän toiminnallisen haitan suuruus arvioidaan jakamalla vammat ja sairaudet niiden lääketieteellisen laadun ja vaikeusasteen perusteella 20 haittaluokkaan. Häittaluokan 20 mukaisesta pysyvästä haitasta maksetaan kertakorvauksena 60 000 euroa ja osittaisesta pysyvästä haitasta kertakorvauksena niin monta kahdeskymmenesosaa tästä korvausmäärästä kuin haittaluokka osoittaa. Jos haittaluokka nousee vamman tai sairauden pahenemisen vuoksi vähintään yhdellä, muutetaan korvauksen määrää haittaluokan muutosta vastaavasti.

Pysyvän haitan korvaus voidaan maksaa, kun vamman tai sairauden tila ei lääketieteellisen todennäköisyyden mukaan enää parane.

10 §

Korvaukset kuolemantapauksen johdosta

Matkasairauden tai -tapaturman aiheuttaman kuoleman johdosta maksetaan vainajan kuolinpesälle hautausavustus, jonka määrä määräytyy työtapaturma- ja ammattitautilain 109 §:ssä säädetyn mukaisesti. Lisäksi korvataan kohtuulliset kustannukset vainajan kuljettamisesta kotimaahan.

Kuolemantapauksen johdosta maksetaan kuolemantapauskorvaus, jonka määrä on 60 000 euroa. Kuolemantapauskorvausta ei makseta mukana seuraavan lapsen kuoleman johdosta. Kuolemantapauskorvauksesta vähennetään kuolemaan johtaneen vamman tai sairauden johdosta maksettu pysyvän haitan korvaus. Kuolemantapauskorvausta ei makseta, jos vahingoittunut kuolee sen jälkeen, kun vahinkotapauksesta on kulunut kolme vuotta.

HE 38/2017 vp

Kuolemantapauskorvaus maksetaan vainajan kuolinpesälle, jollei Valtiokonttorille ole toimitettu kirjallista ilmoitusta muusta edunsaajasta. Edunsaajamääräyksen osalta noudatetaan, mitä vakuutusopimuslain (543/1994) 47 - 50 §:ssä säädetään.

11 §

Pysyvän haitan korvaus sekä kuolemantapauskorvaus korkean turvallisuusriskin alueella aiheutuneesta vahingosta

Pysyvistä haitasta ja kuolemantapauksesta maksettava korvaus määrätään tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain 9 ja 10 §:n perusteella silloin, kun vahinko on tapahtunut korkean turvallisuusriskin alueella. Korvauksesta vähennetään tämän lain 9 ja 10 §:n nojalla maksettava korvaus.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kuolemantapauskorvausta ei makseta, jos vahingoittunut kuolee sen jälkeen kun vahinkotapahtumasta on kulunut kolme vuotta. Sitä ei makseta myöskään mukana seuraavan lapsen kuoleman johdosta.

Tässä pykälässä tarkoitettua korvauksen maksamisesta noudatetaan, mitä 10 §:n 3 momentissa on säädetty.

12 §

Terveydenhuolto

Virkamiehellä sekä mukana seuraavalla perheenjäsenellä on oikeus saada korvaus hänelle kohdemaassa aiheutuvista kohtuullisista terveydenhuollon kustannuksista silloin, kun ulkomaanmatkan on tarkoitus kestää yli kolme kuukautta.

Terveydenhuollon kustannuksina korvataan kohtuulliset kustannukset seuraavista toimenpiteistä:

- 1) lääkärin antama tai määräämä sairautteen tai sairauden epäilyyn liittyvä hoito;
- 2) raskaudesta ja synnytyksestä aiheutunut hoito tai synnyttävän matkakustannukset kotimaahan synnyttämään sekä synnyttäneen ja vastasyntyneen matkakustannukset takaisin kohdemaan;
- 3) lääkärin määräämä hammassairauden hoito, joka on muun sairauden hoitamiseksi välttämätön;
- 4) lapsen terveystarkastukset sekä hammashuolto siinä laajuudessa kuin vastaava palvelu Suomessa on alaikäiselle maksutonta;
- 5) rokotus ja muu vastaava toimi sairauden ennalta ehkäisemiseksi.

Lisäksi korvataan virkamiehen työkyvyn ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi tarpeellisesta palvelusta aiheutuvat kustannukset siinä laajuudessa kuin vastaava toiminta Suomessa kuuluu valtion työterveyshuoltoon.

13 §

Matkatavaravahinko

Matkatavaralle matkan aikana äkillisesti ja odottamattomasti aiheutuneesta vahingosta maksetaan korvausta enintään 3 000 euroa vahinkoa kohden. Eläimelle aiheutunut vahinko korvataan vain, jos kysymyksessä ovat virkamiehen työtehtävän hoitamiseksi välttämättömän eläimen eläinlääkärikustannukset tai uuden eläimen hankintakustannukset, kuitenkin enintään 2 000 euroa.

Matkatavaran myöhästymisestä aiheutuneena vahinkona voidaan harkinnan mukaan korvata välttämättömyyshyödykkeiden hankintakustannuksina enintään 800 euroa.

HE 38/2017 vp

14 §

Matkavastuuvahingot

Virkamiehen tai mukana seuraavan perheenjäsenen yksityishenkilönä toiselle aiheuttama henkilö- ja esinevahinko korvataan, jos virkamies tai mukana seuraava perheenjäsen on kohdemaan voimassa olevan oikeuden mukaan vahingosta vahingonkorvausvastuussa.

Korvausta ei kuitenkaan suoriteta vahingosta, joka aiheutuu moottoriajoneuvon tai moottorikäyttöisen laitteen liikenteeseen käyttämisestä, aluksen tai moottorikäyttöisen veneen tai vesiskootterin käyttämisestä, eikä 5 §:ssä tarkoitetussa toiminnassa ulkopuoliselle aiheutetusta vahingosta. Korvausta ei myöskään suoriteta vahingosta, joka aiheutuu vahingonaiheuttajan kanssa samassa taloudessa asuvan omaisuudelle tai omaisuudelle, jonka vahingonaiheuttaja omistaa yhdessä vahingonkärsijän kanssa.

Vahingonkorvausta matkavastuuvahingosta voidaan maksaa yhteensä enintään 85 000 euroa vahinkotapahtumaa kohden. Korvausta voidaan alentaa tai se voidaan kokonaan evätä, jos vahinko on aiheutettu rikoksella tai tahallaan taikka törkeällä tuottamuksella.

15 §

Oikeudenkäyntikulut

Rikosasian käsittelystä ja 14 §:ssä säädetyn korvausvastuun selvittämisestä virkamiehelle tai mukana seuraavalle perheenjäsenelle aiheutuneet kohtuulliset ja tarpeelliset selvittely- ja oikeudenkäyntikulut korvataan. Virkamiehen oikeudenkäyntikulut korvataan myös, jos korvausvastuun tai muun vastuun selvittäminen liittyy hänen virkatehtäviensä hoitamiseen.

16 §

Korvauksen alentaminen ja epääminen

Tämän lain nojalla myönnettävää korvausta voidaan kohtuuden mukaan alentaa tai se voidaan kokonaan evätä, jos vahingon syntymiseen tai sen määrään on oleellisesti vaikuttanut vahinkoa kärsineen alkoholin tai muun huumaavan aineen käyttö tai muu törkeä tuottamus.

17 §

Toimivaltainen viranomainen

Tässä laissa säädettyjen korvausten myöntämisestä päättää Valtiokonttori.

Valtiokonttori voi tehdä sopimuksia yksityisten toimijoiden kanssa matkustajia ulkomailla avustavien tuki- ja neuvontapalvelujen järjestämiseksi.

18 §

Valtiokonttorille tehtävät ilmoitukset

Viranomaisen on ennen matkan alkua ilmoitettava Valtiokonttorille yli kolmen kuukauden virkamatkalle lähtevä virkamies ja tämän mukana seuraavat perheenjäsenet. Ilmoitus on tehtävä myös 1 §:n 2 momentissa tarkoitetusta kutsutusta henkilöstä.

HE 38/2017 vp

19 §

Korvausasian vireilletulo

Korvausasia tulee vireille, kun Valtiokonttori saa tiedon aiheutuneesta vahingosta. Korvausta on vaadittava Valtiokonttorilta kuuden kuukauden kuluessa vahingon sattumisesta, sen seurauksien tai sairauden ilmenemisestä tai hoitotoimenpiteen tekemisestä.

Eriyisestä syystä Valtiokonttori voi ottaa tutkittavakseen myös 1 momentissa tarkoitettua myöhemmin esitetyn korvausvaatimuksen.

20 §

Valtiokonttorin oikeus saada tietoja

Valtiokonttorilla on oikeus saada korvauksen hakijalta tarpeelliset tiedot korvausasian ratkaisemiseksi.

Valtiokonttorilla on salassapitosäännösten ja -määräysten estämättä oikeus pyynnöstä saada terveydenhuollon viranomaisilta ja laitoksilta korvausasian selvittämiseksi välttämättömät tiedot. Tiedot voidaan hakea myös teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

21 §

Valtiokonttorin oikeus osoittaa hoitopaikka

Valtiokonttorilla on oikeus ohjata kiireettömän hoidon tarpeessa oleva valitsemaansa hoitopaikkaan. Hoitopaikan on oltava sellainen, jossa vahingoittunut saa korvattavan vahingon edellyttämän hoidon. Hoitopaikan valinnassa otetaan huomioon sairauden tai vamman laatu sekä hoidosta aiheutuneet kokonaiskustannukset.

22 §

Muutoksenhaku

Valtiokonttorin päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeyteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos valitus on saapunut määräajan jälkeen, vakuutusoikeyden voi ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

Vakuutusoikeyden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

23 §

Takaisinperintä

Virkamiehelle maksettu korvaus voidaan periä takaisin kokonaan tai osittain, jos korvauksen saamisen edellytys ei täyty. Takaisinperintään sovelletaan, mitä valtion virkamieslain (750/1994) 60 ja 61 §:ssä säädetään.

HE 38/2017 vp

24 §

Rahamäärien tarkistaminen

Edellä 9 §:n 1 momentissa, 10 §:n 2 momentissa, 13 §:ssä ja 14 §:n 3 momentissa mainitut rahamäärät tarkistetaan kolmen vuoden välein rahan arvon muutosta vastaavasti. Tarkistetut rahamäärät säädetään valtioneuvoston asetuksella.

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Helsingissä 20 päivänä huhtikuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen